

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science**Yıl: 5, Sayı: 32, Aralık 2018, s. 524-542****Dr. Öğr. Üyesi Meryem ÖZTÜRK**Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İşletme Bölümü,
meryemozturk@atauni.edu.tr**BIST'E KOTE ŞİRKETLERİN SATIŞ GELİRLERİ VE NET KÂR
TUTARLARI İLE KÂRLILIK PERFORMANSLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI: İMALAT SANAYİ ÖRNEĞİ****Özet**

Çalışmanın amacı BIST'e kote imalat sanayi şirketlerinin net satış gelirleri, net kâr tutarları ve kârlılık oranlarını incelemektir. Bu kapsamda 181 imalat sanayi şirketinin değişkenleri arasında uç değerleri olmayan ve mali tablolarına ulaşılabilen 173'ü çalışmaya dâhil edilmiştir. Şirketlerin öncelikle sektörler bazında net satışları, net kâr tutarları ve kârlılık performansları sıralanmış sonrasında imalat sanayi bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca şirketlerin net satışları, net kâr tutarları ve kârlılık oranları arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda net satış geliri yüksek olan bir şirketin net kârının da her zaman yüksek olmayacağı; satış geliri çok yüksek olmayan bir şirketin kârlılık oranlarının yüksek olabileceği tespit edilmiştir. Ayrıca şirketlerin genellikle satış hasılatları ile net kâr tutarları arasında anlamlı ilişki olduğu; bazı alt sektörlerdeki şirketlerin net kâr tutarları ile kârlılık oranları arasında ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Net Kâr Marjı, Aktif Kârlılığı, Özsermaye Kârlılığı, İmalat Sanayi

**COMPARISON OF SALES REVENUES, NET PROFITS AND
PROFITABILITY PERFORMANCE OF FIRMS TRADED IN BIST: THE
EXAMPLE OF MANUFACTURING INDUSTRY****Abstract**

The purpose of the study is to examine the net sales revenues, net profit amounts and profitability ratios of the manufacturing firms listed in the BIST. In this context, 173 of the 181 manufacturing industry firms that do not extreme values

among the variables and whose financial statements can be accessed are included in the study. First of all, net sales, net profits and profitability performances of firms are listed and then manufacturing industry firms is evaluated as a whole. In addition, the relationship between the net sales of the firms, the net profit amounts and the profitability ratios are analyzed by correlation analysis. As a result of the study, it is determined that the net profit of a firm with high net sales revenue is not always high and the profitability rates of a firm whose sales revenue is not very high can be high. In addition, it is determined that there is a significant relationship between sales revenue and net profit and there is a relationship between the net profit and profitability ratios of the firms in some sub-sectors.

Keywords: Return on Assets, Return on Equity, Return on Sales, Manufacturing Industry

GİRİŞ

Şirketlerin varlıklarını sürdürebilmeleri ve şirket değerini maksimize edebilmeleri için kârlarını artırmaları, hissedarlarının beklentilerini karşılamaları, risk ve getiri arasında denge kurmaları ve değişen koşullar altında yapılan yatırımlar sonucunda sürdürülebilir bir finansal performans sergilemeleri gerekmektedir. Bu bakış açısıyla şirketlerin rekabet avantajı açısından sunmuş olduğu ürün ve hizmetlerin ihtiyacı karşılamaya dönük olması kadar üretim, maliyet, işgücü ve kâr açısından rakiplerine kıyasla avantajlı duruma gelmeleri önem arz etmektedir (Günay vd., 2018: 52). Bu kapsamda şirketlerin rakipleri karşısındaki durumu, endüstrideki konumu, mevcut performansın geçmiş yıllar performansı ile karşılaştırılabilmesi için mevcut performanslarının değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmakta ve aynı zamanda şirketlerin performansının değerlendirilmesi, sınırlı kaynakların en uygun şekilde tahsis edilmesini sağlama açısından hayati önem taşımaktadır (Nakhaei vd., 2013: 49).

İşletme sahipleri, muhtemel yatırımcılar, kredi verenler, satıcılar ve müşteriler gibi farklı birçok grup verecekleri farklı kararlarla ilgili olarak şirketlerin performansı ile ilgilenmektedir (Kumru, 2012: 1). Ayrıca günümüz ekonomik ortamında şirket performansı akademik araştırmacılar ve uygulayıcı yöneticiler için de kritik bir mesele haline gelmiştir. Genel olarak işletme performansı “şirket hissedarlarının isteklerini yerine getirmede operasyonel yetenek” olarak tanımlanmaktadır (Smith ve Reece, 1999: 153).

Bir şirketin performansı gibi bir kavram analiz edilirken genel bir sorun, performansın genel bir tanımının olmamasıdır. Performans ölçütleri neyin ölçüleceği ve nasıl ölçüleceği açısından kabaca iki kategoriye ayrılabilir. “Nasıl” sorusu performansın objektif verilere (örneğin yıllık raporlar) göre mi yoksa subjektif verilere göre mi (örneğin, ankete katılanların kendi fikirleri) ölçülüp değerlendirileceği ile ilgilidir. “Ne” sorusu performansın boyutunu göstermektedir. Bu boyutlar kâr ölçütleri, büyüme ölçütleri, kombinasyon ölçütleri ve sektöre özel ölçütler şeklinde sıralanabilir (Andersén, 2010: 314). Araştırmacılar ise performansı genellikle nesnel ya da öznel olarak ölçmektedir. Nesnel ölçütler kâr verilerine ya da finansal verilere; öznel ölçütler ise yönetsel değerlendirmelere dayanmaktadır. Finansal verilere göre yapılan performans analizinde genellikle oran analizi kullanılmaktadır (Tayeh, Al-Jarrah & Tarhini, 2015: 130; Nakhaei vd., 2013: 49). Oran analizi, bir şirketin finansal tablolarının analiz edilmesinde yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Oran analizi ile şirketin finansal durumu ya da koşullarının iyi ya da kötü olduğu hakkında bir kanaate varabilir. Geçmişte neyin

başarılı olduğunu ve gelecekte neyin başarılabilirliğini belirleyebilmek için finansal oran analizi ile şirketin finansal performansının değerlendirilmektedir (Heikal vd., 2014: 102). Finansal performansın analizinde genellikle oran analizi kapsamında kârlılık oranları (muhasabe temelli ölçütler) ve/veya piyasa oranları kullanılmaktadır (Tayeh, Al-Jarrah & Tarhini, 2015: 130; Nireesh ve Thirunavukkarasu, 2014: 57).

Kârlılık oranları faaliyetler sonucunda ulaşılan başarıyı ölçmeye yarayan oranlardır. Kârlılık oranları işletme ortakları ya da ortak olmak için şirket hisse senetlerini almayı düşünen potansiyel yatırımcılar tarafından öncelikle gözden geçirilen oranlar arasında yer almaktadır. Kârlılık oranları değerlendirilirken aynı sektör içindeki diğer şirketlerin kârlılık oranları ile karşılaştırma yapılır. Ayrıca şirketin geçmiş dönemlerdeki kârlılık oranları, işletme bütçelerinde hedeflenen kârlılık oranları ve ekonominin genel durumu da değerlendirme yapılırken göz önünde bulundurulur (Gücenme, 2000: 116). Aktif kârlılığı (Return on Assets-ROA), özsermaye kârlılığı (Return on Equity-ROE) ve net kârlılık (Return on Sales-ROS) sıkça kullanılan kârlılık oranlarıdır (Menaje, 2012: 99). Aktif kârlılık oranı (Net Kâr/Toplam Aktif), şirketin varlıklarını kullanarak kâr elde etme etkinliğini ölçmek için kullanılır. Bu oran maliyet kontrol uygulamalarında ya da varlıkların yönetiminde iyi ya da kötü yönetimin bir göstergesi olabilir. Özsermaye kârlılık oranı (Net Kâr/Özsermaye), şirketlerin kendi sermayelerini etkin bir şekilde yönetme derecesini başka bir ifadeyle sermaye sahiplerinin ya da şirketin hissedarlarının yapmış oldukları yatırımın kârlılığını ölçmektedir (Heikal vd., 2014: 103-104). Net kâr marjı (Net Kâr/Net Satışlar) iş hacmi rantabilitesi açısından bir firmanın faaliyet sonuçlarının ne ölçüde karlı olduğunu ortaya koymaktadır (Ata ve Yakut, 2009: 85).

Piyasa içerisinde genel olan yanlış bir algı şirketin çok yüksek satış gelirine (ciro) ulaştığında veya yüksek bir kâr tutarına ulaştığında başarılı olduğu yönündedir. Hâlbuki yüksek ciro rakamlarına ulaşmak her zaman kâr tutarını veya kârlılığı olumlu yönde etkilemeyebilmektedir. Şirketin satışları üzerinden ne kadarlık bir net kârın kendisine kaldığını, kullandığı varlık veya özsermayesi üzerinden de nasıl bir kârlılığa ulaştığını da kontrol etmesi gerekmektedir (Karadeniz vd., 2016: 46). Bu kapsamda çalışmanın amacı imalat sanayinin tüm alt sektörler bazında şirketlerin satış ve net kâr performansları ile aktif kârlılıkları, özsermaye kârlılıkları ve net kârlılıklarını incelemektir.

VERİ SETİ ve YÖNTEM

BIST İmalat Sanayi dokuz alt sektör ve 181 şirketten oluşmaktadır. Gıda, İçki ve Tütün sektöründe faaliyet gösteren DRDNL'nin özsermayesi negatif olduğu ve zarar ettiği için; Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri sektöründe faaliyet gösteren DMISH ve ESEMS özsermayeleri negatif olduğu ve zarar ettikleri için, BOSSA ve ROYAL'in mali tablolarına ulaşamadığı için, BISAS'ın hasılat verisi mali tablolarında yer almadığı için; Metal Ana Sanayide faaliyet gösteren ÖZBAL'in özsermayesi negatif ve zarar ettiği için; Metal Eşya, Makine ve Gereç sektöründe faaliyet gösteren BALAT'ın mali tablolarına ulaşamadığı için çalışmaya dâhil edilememiştir. Çalışmaya dâhil edilen İmalat Sanayi şirket sayısı 173'tür. 2017 yılında BIST İmalat Sanayiye kote şirketlerin (çalışmaya dâhil edilen) alt sektörlerle göre dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışmaya Dâhil Edilen İmalat Sanayi Şirketlerinin Alt Sektörlere Göre Dağılımları

Sektör	Şirket Sayısı	%
Gıda, İçki ve Tütün	27	15,6
Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri	19	11,0
Orman Ürünleri ve Mobilya	5	2,9
Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri, Basım ve Yayın	14	8,1
Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler	32	18,5
Taş ve Toprağa Dayalı	27	15,6
Metal Ana Sanayi	16	9,2
Metal Eşya, Makine ve Gereç	30	17,3
Diğer İmalat Sanayi	3	1,7
Toplam	173	100,0

İmalat Sanayinde faaliyet gösteren şirketlerinin %15,6'sı Gıda, İçki ve Tütün; %11'i Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri; %2,9'u Orman Ürünleri ve Mobilya; %8,1'i Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri, Basım ve Yayın; %18,5'si Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler; %15,6'sı Taş ve Toprağa Dayalı; %9,2'si Metal Ana Sanayi; %17,3'ü Metal Eşya, Makine ve Gereç; %1,7'si ise Diğer İmalat Sanayi sektöründe faaliyet göstermektedir. En fazla şirket Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler alt sektöründe en az şirket Diğer İmalat Sanayi alt sektöründe faaliyet göstermektedir.

Çalışmada BIST imalat sanayi şirketleri karşılaştırma yapabilmek için faaliyet gösterdikleri sektörler bazında aktif, özsermaye, hasılat büyüklüklerine ve kârlılıklarına göre sıralanmıştır. Ayrıca şirketlerin satış gelirleri, net kâr tutarları ve kârlılıkları arasındaki ilişki olup olmadığı korelasyon analizi ile incelenmiştir.

BULGULAR

2017 yılında imalat sanayide faaliyet gösteren şirketlerin %22,5'i (39 şirket) zarar; %77,5'i (134 şirket) kâr etmiştir. Şirketlerin satış gelirleri ve aktif toplamı açısından %17,3'ü (30 şirket); özsermaye açısından %16,2'si (28 şirket); net kâr açısından %15,0'ı (26 şirket); ROS açısından %50,9'u (88 şirket); ROA açısından %49,1'i (85 şirket) ve ROE açısından %56,1'i (97 şirket) imalat sanayi ortalamasının üstündedir. İmalat Sanayi ortalamaları Tablo 2'de gösterildiği gibidir.

Tablo 2. İmalat Sanayinde Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Gelirleri, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri, Net Kâr Tutarları, ROS, ROA ve ROE Ortalamaları

	Minimum	Maximum	Ortalama
Net Satışlar	522.676 TL	53.948.110.000 TL	1.729.173.910 TL
Toplam Aktif	5.866.744 TL	38.162.979.000 TL	1.884.924.161 TL
Özsermaye	1.682.395 TL	19.228.157.000 TL	812.340.920 TL
Net Kâr	-271.900.705 TL	3.897.542.000 TL	136.601.833 TL
ROS (%) ¹	-50,5	38,2	4,9
ROA (%)	-54,1	40,3	4,8
ROE (%)	-188,6	218,7	8,1

¹ İmalat Sanayi ROS sektör ortalaması hesaplanırken uç değerlere sahip olan KRSAN (-%762) ve VANGD'nin (%322) ROS'ları dâhil edilmemiştir.

Şirketlerin 2017 yılı satış gelirlerinin ortalaması 1.729,2 milyon, aktif toplamının ortalaması 1.884,9 milyon, özsermayelerinin ortalaması 812,3 milyon, net kâr tutarlarının ortalamaları yaklaşık 136,6 milyondur. Net kâr marjı ortalamaları %4,9; aktif kârlılığı ortalamaları %4,8 ve özsermaye kârlılık ortalamaları ise %8,1'dir. Şirketlerin alt sektörlere göre ortalamaları ise Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. İmalat Sanayi Alt Sektör Ortalamaları

Alt Sektör	Satışlar (milyon)	Aktif (milyon)	Özsermaye (milyon)	Net Kâr (milyon)	ROS (%)	ROA (%)	ROE (%)
Gıda ²	1.453,1	2.361,4	1.087,2	68,1	3,2	2,3	4,0
Dokuma	333,7	442,3	210,1	18,9	0,6	1,9	2,3
Orman	264,4	367,3	101,9	1,1	1,3	4,1	4,6
Kâğıt ³	297,2	322,5	161,4	13,6	4,7	4,1	6,5
Kimya	2.798,1	2.351,8	876,5	235,7	8,2	7,8	19,7
Taş ve Top.	682,7	1.219,6	653,8	77,4	7,8	5,7	9,2
Metal Ana	2.900,3	3.809,7	2.229,5	442,1	5,5	5,8	18,8
Metal Eşya	3.111,1	2.599,2	760,1	159,7	6,4	7,9	13,7
Diğer ⁴	127,2	152,3	80,1	8,1	4,9	4,2	7,6

Satışlar ve ROA açısından en yüksek ortalamaya sahip alt sektör Metal Eşya, Makine ve Gereç; aktif toplamı, özsermaye ve net kâr tutarı açısından en yüksek ortalama sahip alt sektör Metal Ana Sanayi sektörüdür. Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler alt sektörü hem ROS hem de ROE açısından en yüksek kârlılık oranına ulaşan alt sektördür. Satışlar açısından üç alt sektörün ortalaması; aktif toplamı açısından dört alt sektörün ortalaması; özsermaye açısından üç alt sektörün ortalaması İmalat Sanayi ortalamasının üstündedir. Beş alt sektörün ROS'u; dört alt sektörün ROA'sı ve üç alt sektörün ROE'si imalat sanayi sektörü ortalamasının üstündedir. En düşük ROS, ROA ve ROE oranına sahip alt sektör ise Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri sektörüdür.

Bu kısımdan sonra imalat sanayi alt sektörlerdeki şirketlerin çeşitli değişkenlere göre sıralamaları ve değişkenler arasındaki ilişkiye ait bulgulara yer verilmiştir.

Gıda, İçki ve Tütün sektöründe faaliyet gösteren ve çalışmaya dâhil edilen şirketlerin %26'sı (7 şirket) zarar; %74'ü (20 şirket) kâr etmiştir. Şirketlerin 21'inin satış gelirleri; 22'sinin net kâr tutarları; 16'sının ROS'u ve ROA'sı ve 13'ünün ROE'si sektör ortalamasının altındadır. Sektördeki şirketlerin çeşitli açılardan sıralamaları Tablo 4'te sunulmuştur.

² Gıda, İçki ve Tütün sektörünün ROS'u hesaplanırken pozitif ve negatif uç değerlere sahip olan iki şirketin (KRSAN ve VANGD) ROS'u dikkate alınmamıştır. Aynı şekilde ROE hesaplanırken de uç değerlere sahip olan iki şirketin (ALYAĞ ve MERKO) ROE'si dâhil edilmemiştir.

³ Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri, Basın ve Yayın sektöründe faaliyet gösteren HURGZ'in ROS, ROA, ROE ve net kâr tutarı uç değerlerde olduğu için ortalamalara dâhil edilmemiştir.

⁴ Diğer İmalat Sanayide faaliyet gösteren SERVE'nin ROS, ROA ve ROE oranları uç değerlerde olduğu için ortalamalar hesaplanırken dikkate alınmamıştır.

Tablo 4. Gıda, İçki ve Tütün Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Tutarları, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri ve Kârlılık Oranlarına Göre Sıralamaları⁵

Sıra	Satışlar	Aktif	Özserm.	Net Kâr	ROS	ROA	ROE
1	AEFES	AEFES	AEFES	ULKER	VANGD	BANVT	BANVT
2	CCOLA	CCOLA	CCOLA	TBORG	TBORG	TBORG	TBORG
3	ULKER	ULKER	ULKER	AEFES	KNFRT	KNFRT	KNFRT
4	BANVT	KERVT	TBORG	CCOLA	ERSU	PETUN	ULKER
5	KERVT	TBORG	KERVT	BANVT	BANVT	TATGD	TATGD
6	ULUUN	BANVT	PNSUT	KERVT	PETUN	KENT	PETUN
7	PNSUT	PNSUT	BANVT	TATGD	ULKER	ULKER	KENT
8	TBORG	ULUUN	PETUN	PETUN	TATGD	PNSUT	KERVT
9	TATGD	TATGD	TATGD	PNSUT	KENT	VANGD	ULUUN
10	KENT	PETUN	KENT	KENT	PNSUT	ERSU	FRIGO
11	PETUN	KENT	ULUUN	ULUUN	CCOLA	KRSTL	PNSUT
12	TUKAS	TUKAS	TUKAS	KNFRT	SELGD	CCOLA	CCOLA
13	PINSU	PINSU	AVOD	TUKAS	KRSTL	SELGD	VANGD
14	ALYAG	PENG	KNFRT	KRSTL	KERVT	FRIGO	TUKAS
15	PENG	AVOD	KRSTL	VANGD	TUKAS	KERVT	KRSTL
16	KRSTL	ALYAG	PINSU	ERSU	TKURU	ULUUN	TKURU
17	AVOD	KRSTL	KRSAN	FRIGO	FRIGO	TUKAS	SELGD
18	MERKO	KNFRT	ERSU	SELGD	AEFES	TKURU	ERSU
19	KNFRT	KRSAN	VANGD	TKURU	ULUUN	AEFES	AEFES
20	FRIGO	MERKO	PENG	AVOD	AVOD	AVOD	AVOD
21	EKIZ	VANGD	OYLUM	EKIZ	ALYAG	EKIZ	OYLUM
22	OYLUM	ERSU	MERKO	OYLUM	EKIZ	OYLUM	KRSAN
23	SELGD	FRIGO	SELGD	KRSAN	OYLUM	KRSAN	EKIZ
24	ERSU	EKIZ	FRIGO	ALYAG	PENG	ALYAG	PINSU
25	TKURU	OYLUM	ALYAG	MERKO	PINSU	PENG	PENG
26	VANGD	SELGD	EKIZ	PENG	MERKO	PINSU	ALYAG
27	KRSAN	TKURU	TKURU	PINSU	KRSAN	MERKO	MERKO

2017 yılında BIST'e kote Gıda, İçki ve Tütün sektöründe en yüksek satış gelirine sahip şirket AEFES en düşük satış gelirine sahip şirket ise KRSAN'dır. AEFES net kâr tutarı açısından da 3. sırada olmasına rağmen ROS açısından 18., ROA ve ROE açısından da 19. sıradadır. Net kâr tutarı açısından ilk sırada yer alan ÜLKER satışlar, aktif büyüklüğü ve özsermaye açısından 3., ROS ve ROA açısından 7., ROE açısından ise 4. sırada yer alan şirkettir. ROS açısından ilk sırada yer alan VANGD satış gelirleri açısından 27 şirket içerisinde 26. sırada, net kâr tutarı açısından ise 15. sıradadır. BANVT hem ROA hem de ROE açısından ilk sırada yer alan şirkettir ve aktif büyüklüğü açısından 6. ve özsermaye açısından ise 7. sırada yer almaktadır. Sektörde faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri, kâr tutarları ile kârlılık oranlarına ait korelasyon analizi sonuçları Tablo 5'te sunulduğu gibidir.

⁵ Hem özsermayesi negatif olan hem de zarar eden DRDNL'nin ROE'si pozitif değer alacağından DRDNL çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Tablo 5. Gıda, İçki ve Tütün Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Gelirleri ve Net Kâr Tutarları ile Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki

		Satış G.	N. Kâr	ROS	ROA	ROE
Satış G.	Pear. Cor. Sig.	1				
N. Kâr	Pear. Cor. Sig.	,742** ,000	1			
ROS	Pear. Cor. Sig.	,057 ,778	,088 ,663	1		
ROA	Pear. Cor. Sig.	,114 ,571	,491** ,009	,217 ,278	1	
ROE	Pear. Cor. Sig.	,194 ,332	,422* ,028	,098 ,628	,828** ,000	1

** P<0,01 düzeyinde, *P<0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Gıda, İçki ve Tütün sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin net satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde, net kâr tutarları ile ROA ve ROE arasında orta düzeyde ilişki tespit edilmiştir.

İkinci alt sektör olan Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin ilk üçünün satışları ve ilk beşinin net kâr tutarları alt sektör ortalamasının üstünde geri kalanları ise ortalamasının altındadır. Sektördeki şirketlerin %47,4'ü (9 şirket) zarar %52,6'sı ise kâr etmiştir. ROS açısından 10 şirket; ROA açısından 12 şirket ve ROE açısından ise 12 şirket Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri sektör ortalamalarının altında kalmıştır. Sektörde yer alan şirketlerin çeşitli açıdan sıralamaları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Tutarları, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri ve Kârlılık Oranlarına Göre Sıralamaları⁶

Sıra	Satışlar	Aktif	Özserm.	Net Kâr	ROS	ROA	ROE
1	KORDS	KORDS	KORDS	KORDS	SNPAM	YATAS	YATAS
2	MNDRS	MNDRS	ATEKS	YATAS	ARSAN	BLCYT	YUNSA
3	YATAS	SKTAS	MNDRS	MNDRS	BLCYT	SNPAM	BLCYT
4	SKTAS	ATEKS	YATAS	ARSAN	YATAS	ARSAN	MNDRS
5	YUNSA	YATAS	ARSAN	BLCYT	KORDS	KORDS	ARSAN
6	DERIM	ARSAN	HATEK	YUNSA	MNDRS	YUNSA	KORDS
7	ATEKS	HATEK	BLCYT	SNPAM	YUNSA	MNDRS	SNPAM
8	DESA	DERIM	SNPAM	ATEKS	ATEKS	ATEKS	DERIM
9	HATEK	BLCYT	DAGI	DERIM	RODRG	RODRG	ATEKS
10	KRTEK	DESA	SKTAS	RODRG	DERIM	DERIM	RODRG
11	ARSAN	KRTEK	BRKO	DESA	DESA	DESA	DAGI
12	BLCYT	YUNSA	LUKSK	DAGI	DAGI	DAGI	DESA
13	DAGI	DAGI	DESA	LUKSK	KRTEK	KRTEK	LUKSK
14	LUKSK	BRKO	YUNSA	KRTEK	LUKSK	LUKSK	KRTEK
15	SNPAM	LUKSK	KRTEK	DIRIT	HATEK	BRKO	BRKO
16	BRKO	SNPAM	DERIM	BRKO	BRKO	HATEK	HATEK

⁶ Özsermayesi negatif olan ve aynı zamanda zarar eden DMISH ve ESEMS; mali tablolarına ulaşamayan BOSSA ve ROYAL ile satış hasılatı mali tablolarında yer almayan BISAS çalışmaya dâhil edilememiştir.

17	BRMEN	BRMEN	BRMEN	BRMEN	SKTAS	BRMEN	DIRIT
18	RODRG	DIRIT	DIRIT	HATEK	DIRIT	DIRIT	BRMEN
19	DIRIT	RODRG	RODRG	SKTAS	BRMEN	SKTAS	SKTAS

KORDS satışlar, aktif, özsermaye ve net kâr açısından Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri sektöründe faaliyet gösteren şirketler içinde ilk sırada yer almasına rağmen ROS ve ROA açısından 5., ROE açısından 6. sırada yer almaktadır. SKTAS satış gelirleri açısından 4. sırada ve aktif büyüklüğü açısından 3. sırada yer almasına rağmen net kâr tutarı ve ROA ve ROE açısından son sırada ROS açısından 17. sırada bulunmaktadır. ROS açısından ilk sırada yer alan SNPAM ise satış gelirleri açısından 15. ve net kâr tutarı açısından 7. sıradadır. Tablo 7'de şirketlerin satış gelirleri ve net kâr tutarları ile kârlılık oranları arasındaki ilişkiye ait sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 7. Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Gelirleri ve Net Kâr Tutarları ile Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki

		Satış G.	N. Kâr	ROS	ROA	ROE
Satış G.	Pear. Cor. Sig.	1				
N. Kâr	Pear. Cor. Sig.	,933** ,000	1			
ROS	Pear. Cor. Sig.	,218 ,370	,357 ,133	1		
ROA	Pear. Cor. Sig.	,371 ,118	,566* ,012	,869** ,000	1	
ROE	Pear. Cor. Sig.	,295 ,220	,534* ,018	,667** ,002	,871** ,000	1

** P<0,01 düzeyinde, *P<0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında 0,933 düzeyinde, net kâr tutarları ile ROA ve ROE arasında sırasıyla 0,566 ve 0,534 düzeyinde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

İmalat Sanayinin üçüncü alt sektörü olan Orman Ürünleri ve Mobilya sektöründeki şirketlerin üçü kâr, ikisi ise zarar etmiştir. Şirketlerin üçü ortalamanın üstünde satış gelirin ve kâr tutarına ulaşmıştır. Üçünün ROS'u ve ROE'si ikisinin ROA'sı alt sektör ortalamasının üstündedir. Sektörde faaliyet gösteren şirketlerin sıralamaları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Orman Ürünleri ve Mobilya Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Tutarları, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri ve Kârlılık Oranlarına Göre Sıralamaları⁷

Sıra	Satışlar	Aktif	Özserm.	Net Kâr	ROS	ROA	ROE
1	DGKLB	ORMA	GENTS	GENTS	SUMAS	SUMAS	SUMAS
2	GENTS	DGKLB	ORMA	DGKLB	GENTS	GENTS	DGKLB
3	ORMA	GENTS	DGKLB	SUMAS	DGKLB	DGKLB	GENTS
4	YONGA	YONGA	YONGA	YONGA	YONGA	ORMA	ORMA
5	SUMAS	SUMAS	SUMAS	ORMA	ORMA	YONGA	YONGA

⁷ Orman Ürünleri ve Mobilya sektöründe 5 şirket faaliyet gösterdiği için korelasyon analizi sonuçları verilmemiştir.

Orman Ürünleri ve Mobilya sektöründe 5 şirket faaliyet göstermekte olup satış gelirleri açısından ilk sırada yer alan şirket net kâr tutarı ve ROE açısından ikinci sırada; ROS ve ROA açısından ise üçüncü sırada bulunmaktadır. En düşük satış gelirini elde eden SUMAS, ROS, ROA ve ROE açısından ilk sıradadır.

Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Basım ve Yayın sektörü İmalat Sanayide faaliyet gösteren dördüncü alt sektördür. Sektörde faaliyet gösteren şirketlerin %28,6'sı (4 şirket) zarar ile %71,4'ü (10 şirket) ise 2017 yılını kâr ile kapatmıştır. Şirketlerin %35,8'i sektör ortalamasının üstünde satış gelirine ulaşmıştır. %64,3'ünün (9 şirket) net kâr tutarı sektör ortalamasının altındadır. %57,1'inin (8 şirket) ROS'u ve ROA'sı; %42,9'unun (6 şirket) ROE'si sektör ortalamasının altındadır. Sektördeki şirketlerin çeşitli açılardan sıralaması Tablo 9'da sunulduğu gibidir.

Tablo 9. Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Basım ve Yayın Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Tutarları, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri ve Kârlılık Oranlarına Göre Sıralamaları

Sıra	Satışlar	Aktif	Özserm.	Net Kâr	ROS	ROA	ROE
1	OLMIP	HURGZ	DGZTE	DGZTE	DGZTE	ALKA	DURDO
2	TIRE	TIRE	KARTN	KARTN	ALKA	KARTN	BAKAB
3	HURGZ	OLMIP	HURGZ	BAKAB	BAKAB	BAKAB	ALKA
4	KARTN	DGZTE	IHGZT	ALKA	KARTN	DGZTE	KAPLM
5	BAKAB	KARTN	OLMIP	TIRE	DURDO	DURDO	KARTN
6	ALKA	BAKAB	TIRE	DURDO	KAPLM	KAPLM	TIRE
7	DGZTE	IHGZT	BAKAB	OLMIP	SAMAT	TIRE	SAMAT
8	VKING	VKING	ALKA	KAPLM	TIRE	SAMAT	DGZTE
9	KAPLM	ALKA	KAPLM	SAMAT	OLMIP	OLMIP	OLMIP
10	DURDO	DURDO	DURDO	PRZMA	PRZMA	PRZMA	PRZMA
11	IHGZT	KAPLM	PRZMA	DOBUR	IHGZT	IHGZT	IHGZT
12	DOBUR	SAMAT	VKING	IHGZT	DOBUR	DOBUR	DOBUR
13	SAMAT	DOBUR	SAMAT	VKING	VKING	VKING	VKING
14	PRZMA	PRZMA	DOBUR	HURGZ	HURGZ	HURGZ	HURGZ

OLMIP Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Basım ve Yayın sektöründe en yüksek satış gelirine ulaşan şirkettir. Şirket net kâr tutarı açısından 7., ROS, ROA ve ROE açısından 9. sırada yer almaktadır. HURGZ ise satış gelirleri bakımından 3. sırada yer alan şirket olmasına rağmen net kâr tutarı açısından son sırada ve doğal olarak da ROS açısından da son sıradadır. Satış gelirleri açısından 7. sırada yer alan DGZTE, net kâr tutarı açısından ve ROS açısından da ilk sıradadır. Şirketlerin satış gelirleri, kârlılık tutarları ve kârlılık oranları arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Basım ve Yayın Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Gelirleri ve Net Kâr Tutarları ile Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki

		Satış G.	N. Kâr	ROS	ROA	ROE
Satış G.	Pear. Cor. Sig.	1				
N. Kâr	Pear. Cor. Sig.	-,179 ,541	1			
ROS	Pear. Cor. Sig.	-,224 ,442	,959** ,000	1		
ROA	Pear. Cor. Sig.	-,162 ,580	,942** ,000	,962** ,000	1	
ROE	Pear. Cor. Sig.	-,144 ,624	,884** ,000	,912** ,000	,947** ,000	1

** P<0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Basım ve Yayın sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında ilişki bulunmazken net kâr tutarları ile ROS ve ROA arasında yüksek düzeyde ilişki bulunmaktadır.

Diğer bir alt sektör Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler sektörüdür. Sektörde yer alan şirketlerin sadece %12,5'i (4 şirket) zarar etmiş; %87,5'i (27 şirket) ise kâr etmiştir. Şirketlerin yarısının satışları; %84,4'ünün (27 şirket) net kâr tutarları; yarısının ROS'u ve ROA'sı; %71,9'unun ROE'si (23 şirket) alt sektör ortalamasının altındadır. Sektörde yer alan şirketlerin çeşitli açılardan sıralamaları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Tutarları, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri ve Kârlılık Oranlarına Göre Sıralamaları

Sıra	Satışlar	Aktif	Özserm.	Net Kâr	ROS	ROA	ROE
1	TUPRS	TUPRS	TUPRS	TUPRS	SODA	POLTK	EPLAS
2	AYGAZ	PETKM	PETKM	PETKM	HEKTS	PETKM	TUPRS
3	PETKM	AYGAZ	SODA	SODA	PETKM	ALKIM	PETKM
4	GUBRF	SODA	AYGAZ	AYGAZ	POLTK	SODA	HEKTS
5	AKSA	GUBRF	AKSA	AKSA	ALKIM	EPLAS	POLTK
6	SODA	BRISA	GUBRF	SASA	GEDZA	HEKTS	ALKIM
7	BRISA	AKSA	SASA	GOODY	SODSN	MEGAP	AKSA
8	GOODY	SASA	BRISA	BRISA	MEGAP	SODSN	SODA
9	SASA	DEVA	DEVA	DEVA	SASA	AYGAZ	AYGAZ
10	DYOBY	BAGFS	GOODY	ALKIM	DEVA	EGGUB	EGPRO
11	EGPRO	GOODY	BAGFS	EGPRO	SEYKM	GEDZA	GOODY
12	DEVA	EGPRO	EGPRO	HEKTS	EPLAS	TUPRS	EGGUB
13	BAGFS	DYOBY	ALKIM	EGGUB	AKSA	GOODY	SASA
14	ALKIM	ALKIM	EGGUB	GUBRF	RTALB	AKSA	SODSN
15	EGGUB	HEKTS	DYOBY	EPLAS	EGGUB	SASA	DEVA
16	MRS HL	EGGUB	HEKTS	POLTK	ACSEL	SEYKM	MEGAP
17	HEKTS	MRS HL	MRS HL	GEDZA	EGPRO	DEVA	GEDZA
18	EPLAS	EPLAS	RTALB	RTALB	TUPRS	OZRDN	BRISA
19	SEKUR	SEKUR	GEDZA	SEKUR	AYGAZ	ACSEL	SEKUR
20	TMPOL	TMPOL	SEKUR	SODSN	OZRDN	EGPRO	OZRDN
21	BRKSN	SANFM	BRKSN	OZRDN	GOODY	RTALB	SEYKM

22	SANFM	RTALB	ACSEL	MEGAP	SEKUR	SEKUR	TMPOL
23	GEDZA	GEDZA	SODSN	BRKSN	BRISA	BRKSN	ACSEL
24	POLTK	BRKSN	POLTK	SEYKM	BRKSN	BRISA	BRKSN
25	OZRDN	IZFAS	OZRDN	TMPOL	TMPOL	TMPOL	RTALB
26	RTALB	ATPET	TMPOL	ACSEL	IZFAS	IZFAS	SANFM
27	IZFAS	OZRDN	SEYKM	SANFM	SANFM	SANFM	IZFAS
28	SODSN	POLTK	IZFAS	IZFAS	GUBRF	GUBRF	GUBRF
29	ACSEL	SODSN	SANFM	MRSHL	DYOBY	DYOBY	BAGFS
30	ATPET	ACSEL	MEGAP	ATPET	MRSHL	BAGFS	MRSHL
31	MEGAP	SEYKM	EPLAS	DYOBY	BAGFS	MRSHL	DYOBY
32	SEYKM	MEGAP	ATPET	BAGFS	ATPET	ATPET	ATPET

TUPRS satış gelirleri, aktif büyüklüğü, özsermaye ve net kâr tutarı en yüksek olan şirkettir. Ancak şirket ROS sıralamasında 18., ROA sıralamasında 12. ve ROE sıralamasında ise 2. sırada yer almaktadır. En yüksek 4. satış gelirine sahip olan GUBRF, net kâr tutarı açısından 14. sırada yer aldığından ROS sıralamasında da sondan beşinci şirkettir. ROS açısından en yüksek orana sahip olan SODA, satış gelirleri bakımından 6. ve net kâr tutarı açısından ise 3. sırada bulunmaktadır. ROA açısından en yüksek orana sahip olan POLTK ise aktif büyüklüğü açısından 28. sırada, net kâr tutarı açısından 16. sırada yer almaktadır. EPLAS ise ROE'si en yüksek olan şirkettir ve şirket net kâr tutarı açısından 15. ve özsermaye açısından 31. sırada yer almaktadır. Sektördeki şirketlere ait değişkenler arasındaki ilişki sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler Basım ve Yayın Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Gelirleri ve Net Kâr Tutarları ile Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki

		Satış G.	N. Kâr	ROS	ROA	ROE
Satış G.	Pear. Cor. Sig.	1				
N. Kâr	Pear. Cor. Sig.	,967** ,000	1			
ROS	Pear. Cor. Sig.	,010 ,956	,141 ,442	1		
ROA	Pear. Cor. Sig.	,104 ,571	,213 ,242	,899** ,000	1	
ROE	Pear. Cor. Sig.	,084 ,647	,109 ,553	,325 ,069	,483** ,005	1

** P<0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler Basım ve Yayın sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında 0,967 düzeyinde ilişki bulunmaktayken net kâr tutarları ile hiçbir kârlılık oranı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Taş ve Toprağa Dayalı sektörde yer alan şirketlerin %22,7'si (5 şirket) zarar 77,3'ü (22 şirket) ise kâr etmiştir. %29,6'sının (8 şirket) satış gelirleri; %70,4'ünün (19 şirket) net kârları; %59,3'ünün (16 şirket) ROS'u; %55,6'sının (15 şirket) ROA'sı; %63'ünün (17 şirket) ROE'si alt sektör ortalamasının üstündedir. Çeşitli açılardan şirket sıralamaları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Taş ve Toprağa Dayalı Sektörde Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Tutarları, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri ve Kârlılık Oranlarına Göre Sıralamaları

Sıra	Satışlar	Aktif	Özserm.	Net Kâr	ROS	ROA	ROE
1	TRKCM	TRKCM	TRKCM	TRKCM	AFYON	UNYEC	BOLUC
2	ANACM	ANACM	ANACM	CIMSA	UNYEC	MRDIN	UNYEC
3	AKCNS	CIMSA	CIMSA	ANACM	ADANA	BOLUC	AFYON
4	CIMSA	BTCIM	CMEN	NUHCM	MRDIN	EGSER	MRDIN
5	NUHCM	AKCNS	NUHCM	AKCNS	BOLUC	ADANA	CIMSA
6	BUCIM	NUHCM	AKCNS	ADANA	CIMSA	BUCIM	EGSER
7	CMEN	CMEN	BTCIM	BOLUC	NUHCM	KONYA	ADANA
8	BTCIM	ADANA	ADANA	BUCIM	TRKCM	NUHCM	BUCIM
9	BOLUC	BSOKE	BUCIM	UNYEC	ASLAN	KUTPO	TRKCM
10	BASCM	BUCIM	BASCM	AFYON	EGSER	TRKCM	AKCNS
11	ADANA	AFYON	BOLUC	MRDIN	KONYA	AKCNS	NUHCM
12	IZOCM	BOLUC	BSOKE	EGSER	YBTAS	CIMSA	ASLAN
13	EGSER	GOLTS	KONYA	ASLAN	BUCIM	ASLAN	KONYA
14	GOLTS	BASCM	ASLAN	KONYA	AKCNS	AFYON	KUTPO
15	KUTPO	ASLAN	GOLTS	BASCM	KUTPO	BASCM	IZOCM
16	ASLAN	USAK	UNYEC	KUTPO	BASCM	YBTAS	ANACM
17	KONYA	KONYA	EGSER	IZOCM	ANACM	IZOCM	BASCM
18	USAK	EGSER	KUTPO	YBTAS	IZOCM	ANACM	YBTAS
19	UNYEC	KUTPO	MRDIN	GOLTS	GOLTS	USAK	USAK
20	MRDIN	UNYEC	AFYON	CMEN	USAK	GOLTS	GOLTS
21	CMBTN	MRDIN	IZOCM	USAK	CMEN	CMBTN	CMBTN
22	AFYON	IZOCM	YBTAS	CMBTN	CMBTN	CMEN	CMEN
23	BSOKE	YBTAS	USAK	DOGUB	BTCIM	BTCIM	BTCIM
24	YBTAS	CMBTN	DENCM	DENCM	DENCM	DENCM	DENCM
25	DENCM	DENCM	CMBTN	NIBAS	NIBAS	BSOKE	BSOKE
26	NIBAS	NIBAS	NIBAS	BTCIM	BSOKE	DOGUB	DOGUB
27	DOGUB	DOGUB	DOGUB	BSOKE	DOGUB	NIBAS	NIBAS

TRKCM, satış gelirleri, aktif büyüklüğü, özsermaye ve net kâr tutarı açısından Taş ve Toprağa Dayalı alt sektörde ilk sırada yer alan şirket olmasına rağmen ROS sıralamasında 8., ROA sıralamasında 10. ve ROE sıralamasında 9. sırada yer almaktadır. ROS sıralamasında ilk sırada yer alan AFYON, satış gelirleri açısından 22. ve net kâr tutarı açısından ise 10. sırada bulunmaktadır. ROA sıralamasında ilk sırada yer alan UNYEC, satış gelirleri açısından 19., aktif büyüklüğü açısından 20. sırada yer almasına rağmen net kâr tutarı açısından 9. sıradadır. ROE sıralamasında ilk sırada ise BOLUC bulunmaktadır. Şirket satış gelirleri açısından 9., özsermaye açısından 11. ve net kâr tutarı bakımından ise 7. Sıradaki şirkettir. Satış gelirleri, aktif büyüklüğü ve özsermaye açısından 2. ve net kâr tutarı açısından 3. sırada yer alan ANACM, ROS açısından 17., ROA açısından 18. ve ROE açısından ise 16.sıradadır. Sektöre ait korelasyon analiz sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Taş ve Toprağa Dayalı Sektörde Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Gelirleri ve Net Kâr Tutarları ile Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki

		Satış G.	N. Kâr	ROS	ROA	ROE
Satış G.	Pear. Cor. Sig.	1				
N. Kâr	Pear. Cor. Sig.	,922** ,000	1			
ROS	Pear. Cor. Sig.	,183 ,362	,354 ,070	1		
ROA	Pear. Cor. Sig.	,152 ,449	,331 ,092	,865** ,000	1	
ROE	Pear. Cor. Sig.	,232 ,244	,405* ,036	,918** ,000	,941** ,000	1

** P<0,01 düzeyinde, *P<0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Taş ve Toprağa Dayalı sektörde faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde net kâr tutarları ile ROE arasında orta düzeyde ilişki bulunmaktadır.

Metal Ana Sanayi şirketlerinin %12,5'i (2 şirket) zarar, %87,5'i (14 şirket) kâr etmiştir. Şirketlerin %31,2'sinin (5 şirket) satış gelirleri; %87,8'nin (14 şirket) net kâr tutarları; yarısının ROS'u; %56,3'ünün (9 şirket) ROA'sı ve %43,8'nin (7 şirket) ROE'si sektör ortalamasının üstündedir. Tablo 15'te sektördeki şirketlerin çeşitli açılardan sıralamaları yer almaktadır.

Tablo 15. Metal Ana Sanayi Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Tutarları, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri ve Kârlılık Oranlarına Göre Sıralamaları⁸

Sıra	Satışlar	Aktif	Özserm.	Net Kâr	ROS	ROA	ROE
1	EREGL	EREGL	EREGL	EREGL	ISDMR	CEMETS	COMDO
2	ISDMR	ISDMR	ISDMR	ISDMR	EREGL	ISDMR	CEMETS
3	SARKY	KRDMA	KRDMA	KRDMA	CEMETS	ERBOS	CELHA
4	KRDMA	BRSAN	BRSAN	BRSAN	ERBOS	EREGL	ISDMR
5	IZDMC	IZDMC	IZDMC	CEMETS	BRSAN	CELHA	ERBOS
6	BRSAN	SARKY	SARKY	SARKY	COMDO	COMDO	EREGL
7	COMDO	COMDO	CEMETS	COMDO	KRDMA	BURVA	SARKY
8	CEMETS	CEMETS	ERBOS	ERBOS	BURVA	SARKY	BURVA
9	ERBOS	ERBOS	CUSAN	CELHA	CELHA	BRSAN	BRSAN
10	DMSAS	CEMAS	CEMAS	IZDMC	CUSAN	KRDMA	KRDMA
11	CUSAN	CUSAN	TUCLK	CUSAN	TUCLK	CUSAN	DMSAS
12	CELHA	DMSAS	DMSAS	DMSAS	SARKY	DMSAS	CUSAN
13	CEMAS	TUCLK	COMDO	TUCLK	DMSAS	TUCLK	TUCLK
14	TUCLK	CELHA	CELHA	BURVA	IZDMC	IZDMC	IZDMC
15	BURCE	BURCE	BURCE	BURCE	BURCE	BURCE	BURCE
16	BURVA	BURVA	BURVA	CEMAS	CEMAS	CEMAS	CEMAS

EREGL, satış gelirleri, aktif büyüklüğü, özsermaye ve net kâr tutarı açısından Metal Ana Sanayi şirketleri içerisinde ilk sırada yer alan şirkettir. ROS açısından şirket 2., ROA açısından 4. ve ROE açısından ise 6. sıradadır. ROA sıralamasında ilk sırada bulunan CEMETS net kâr tutarı

⁸ Hem özsermayesi negatif olan hem de zarar eden ÖZBAL'ın ROE'si pozitif olduğundan sıralamalara dâhil edilmemiştir.

açısından 5. ve aktif büyüklüğü açısından ise 8. sırada bulunmaktadır. ROE bakımından ilk sırada bulunan COMDO, özsermaye sıralamasında son sıralarda, net kâr tutarı açısından ise 7. sırada bulunan şirkettir. ROS, ROA ve ROE açısından son sırada yer alan CEMAS, net kâr tutarı açısından da son sırada satış gelirleri açısından ise 13. sırada bulunmaktadır. Şirketlerin satış gelirleri ve kârlılık tutarları ile kârlılık oranlarının arasındaki ilişki Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. Metal Ana Sanayi Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Gelirleri ve Net Kâr Tutarları ile Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki

		Satış G.	N. Kâr	ROS	ROA	ROE
Satış G.	Pear. Cor. Sig.	1				
N. Kâr	Pear. Cor. Sig.	,968** ,000	1			
ROS	Pear. Cor. Sig.	,520* ,039	,550* ,027	1		
ROA	Pear. Cor. Sig.	,410 ,115	,452 ,079	,958** ,000	1	
ROE	Pear. Cor. Sig.	,038 ,888	,043 ,873	,426 ,099	,436 ,092	1

** P<0,01 düzeyinde, *P<0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Metal Ana Sanayi sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında 0,968 ve ROS arasında 0,520 düzeyinde; net kâr tutarları ile ROS arasında 0,55 düzeyinde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım sektöründe faaliyet gösteren 8. alt sektördür. Alt sektörde şirketlerin %83,3'ü kâr (25 şirket) kâr; %16,7'si (5 şirket) ise zarar etmiştir. Şirketlerin %53,3'ünün (16 şirket) satış gelirleri; %46,7'sinin (14 şirket) net kâr tutarları; %40'ının (12 şirket) ROS'u; %36,7'sinin (11 şirket) ROA'sı ve %43,3'ünün ROE'si sektör ortalamasının üstündedir. Şirketlerin sıralamaları Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17. Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Tutarları, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri ve Kârlılık Oranlarına Göre Sıralamaları

Sıra	Satışlar	Aktif	Özserm.	Net Kâr	ROS	ROA	ROE
1	FROTO	ARCLK	ARCLK	FROTO	EGEEN	FMZIP	FMZIP
2	ARCLK	TOASO	FROTO	TOASO	FMZIP	ULUSE	ULUSE
3	TOASO	VESTL	TOASO	ARCLK	ULUSE	EGEEN	TTRAK
4	VESTL	FROTO	VESTL	TTRAK	JANTS	BFREN	FROTO
5	TTRAK	VESBE	VESBE	VESBE	BFREN	JANTS	EGEEN
6	VESBE	TTRAK	TTRAK	EGEEN	MAKTK	FROTO	TOASO
7	OTKAR	OTKAR	ASUZU	OTKAR	ALCAR	SILVR	OTKAR
8	PRKAB	KARSN	PARSN	ULUSE	GEREL	TTRAK	BFREN
9	ASUZU	ASUZU	TMSN	VESTL	VESBE	ALCAR	VESBE
10	KARSN	PARSN	ALCAR	ALCAR	TTRAK	VESBE	SILVR
11	ALCAR	PRKAB	KARSN	JANTS	TOASO	TOASO	JANTS
12	TMSN	KLMSN	EGEEN	BFREN	KATMR	GEREL	DITAS
13	ULUSE	TMSN	OTKAR	FMZIP	PARSN	DITAS	ALCAR
14	KLMSN	KATMR	PRKAB	PARSN	SILVR	AYES	GEREL

15	EGEEN	ALCAR	ULUSE	GEREL	FROTO	MAKTK	AYES
16	PARSN	EGEEN	IHEVA	KLMSN	OTKAR	OTKAR	KATMR
17	AYES	ULUSE	JANTS	SILVR	DITAS	ARCLK	ARCLK
18	JANTS	IHEVA	KLMSN	KATMR	ARCLK	SAFKR	MAKTK
19	SILVR	JANTS	GEREL	PRKAB	KLMSN	KLMSN	KLMSN
20	GEREL	GEREL	KATMR	MAKTK	BNTAS	KATMR	SAFKR
21	KATMR	EMKEL	MAKTK	DITAS	SAFKR	PARSN	PRKAB
22	BFREN	MAKTK	BFREN	AYES	AYES	BNTAS	PARSN
23	IHEVA	SILVR	BNTAS	KARSN	PRKAB	PRKAB	VESTL
24	DITAS	BNTAS	SILVR	SAFKR	VESTL	VESTL	BNTAS
25	EMKEL	BFREN	EMKEL	BNTAS	KARSN	KARSN	KARSN
26	FMZIP	AYES	FMZIP	IHEVA	IHEVA	IHEVA	IHEVA
27	SAFKR	DITAS	AYES	EMNIS	TMSN	TMSN	TMSN
28	MAKTK	EMNIS	DITAS	EMKEL	ASUZU	ASUZU	ASUZU
29	EMNIS	SAFKR	SAFKR	TMSN	EMNIS	EMKEL	EMKEL
30	BNTAS	FMZIP	EMNIS	ASUZU	EMKEL	EMNIS	EMNIS

Satış gelirleri ve net kâr tutarı bakımından ilk sırada bulunan FROTO, ROS bakımından 15. sırada yer almaktadır. ARÇLK ise aktif büyüklüğü ve özsermaye tutarı sıralamalarında ilk sırada ve net kâr tutarı sıralamasında 3. sırada yer alan şirket olmasına rağmen ROA ve ROE sıralamasında 17. sırada yer almaktadır. En yüksek 4. satış gelirine sahip olan VESTL, ROS sıralamasında 24. sırada bulunan şirkettir. ROS sıralamasında ilk sırada yer alan EGEEN, satış gelirleri açısından 15. olmasına rağmen net kâr tutarı bakımından 6. sıradadır. ROA ve ROE sıralamasında ilk sırada bulunan FMZIP, aktif büyüklüğü açısından en küçük, özsermaye açısından 26. sıradaki şirkettir ve net kâr tutarı açısından 13. sırada yer almaktadır. Şirketlerin verileri arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Gelirleri ve Net Kâr Tutarları ile Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki

		Satış G.	N. Kâr	ROS	ROA	ROE
Satış G.	Pear. Cor.	1				
	Sig.					
N. Kâr	Pear. Cor.	,924**	1			
	Sig.	,000				
ROS	Pear. Cor.	-,065	,056	1		
	Sig.	,735	,768			
ROA	Pear. Cor.	-,011	,112	,915**	1	
	Sig.	,953	,555	,000		
ROE	Pear. Cor.	,226	,337	,676**	,721**	1
	Sig.	,229	,068	,000	,000	

** P<0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde ilişki bulunmaktayken net kâr tutarları ile kârlılık oranları arasında ilişki bulunmamaktadır.

Diğer imalat sanayi sektöründe yer alan şirketlerin çeşitli açılardan sıralamaları Tablo 19'da gösterildiği gibidir.

Tablo 19. Diğer İmalat Sanayi Sektöründe Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Tutarları, Toplam Aktifleri, Özsermayeleri ve Kârlılık Oranlarına Göre Sıralamaları⁹

Sıra	Satışlar	Aktif	Özserm.	Net Kâr	ROS	ROA	ROE
1	ADEL	ADEL	ADEL	ADEL	ADEL	ADEL	ADEL
2	SAYAS	SAYAS	SAYAS	SAYAS	SAYAS	SAYAS	SAYAS
3	SERVE	SERVE	SERVE	SERVE	SERVE	SERVE	SERVE

Tabloda da görüldüğü gibi Diğer İmalat Sanayide yer alan üç şirketin tüm kriterler açısından sıralamaları aynıdır.

İmalat Sanayinde faaliyet gösteren şirketler¹⁰ içinde satış geliri açısından Metal Eşya, Makine ve Gereç sektöründen dört şirket; Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler sektörü, Metal Ana Sanayi sektörü ve Gıda, İçki ve Tütün sektöründe ikişer şirket ilk onda yer almaktadır. Metal Eşya, Makine ve Gereç sektöründen dört şirket; Gıda, İçki ve Tütün sektöründen üç şirket; Metal Ana Sanayi sektöründen iki şirket ve Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler sektöründen bir şirket 173 şirket içerisinde aktif büyüklüğü açısından en büyük on şirket arasında yer almaktadır. Net kâr tutarı açısından şirketler içerisinde en yüksek kâr tutarına ulaşan on şirketin dördü Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler sektöründe, üçü Metal Eşya, Makine ve Gereç sektöründe; ikisi Metal Ana Sanayi sektöründe ve biri Taş ve Toprağa Dayalı sektörde faaliyet göstermektedir. ROS açısından Taş ve Toprağa Dayalı sektörden dört şirket; Metal Eşya, Makine ve Gereç sektöründen ve Gıda, İçki ve Tütün sektöründen ikişer şirket; Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri sektörü ve Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler sektöründe birer şirket ilk onda yer almaktadır. En yüksek ROA oranına ulaşan on şirketin dördü Metal Eşya, Makine ve Gereç sektöründe; ikisi Gıda, İçki ve Tütün sektöründe ve birer şirket Orman Ürünleri ve Mobilya, Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler, Taş ve Toprağa Dayalı, Metal Ana Sanayi sektöründe faaliyet göstermektedir. ROE açısından Metal Eşya, Makine ve Gereç sektöründen beş şirket; Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünler sektöründen iki şirket ve Orman Ürünleri ve Mobilya, Metal Ana Sanayi ile Gıda, İçki ve Tütün sektöründen birer şirket ROE sıralamasında ilk onda yer almaktadır. İmalat sanayi ait korelasyon analiz sonuçları Tablo 20'de gösterildiği gibidir.

Tablo 20. İmalat Sanayi Faaliyet Gösteren Şirketlerin Satış Gelirleri ve Net Kâr Tutarları ile Kârlılık Oranları Arasındaki İlişki

		Satış G.	N. Kâr	ROS	ROA	ROE
Satış G.	Pear. Cor. Sig.	1				
N. Kâr	Pear. Cor. Sig.	,839** ,000	1			
ROS	Pear. Cor. Sig.	,028 ,712	,054 ,484	1		
ROA	Pear. Cor. Sig.	,114 ,134	,220** ,004	,220** ,004	1	
ROE	Pear. Cor. Sig.	,141 ,064	,173* ,023	,148 ,053	,747** ,000	1

** P<0,01 düzeyinde, *P<0,05 düzeyinde anlamlıdır.

⁹ Diğer İmalat Sanayide üç şirket faaliyet gösterdiği için korelasyon analizi sonuçları verilmemiştir.

¹⁰ Çalışma kapsamına dahil edilen imalat sanayi şirketlerin tümüne (173 şirket) ait bilgilerin tablosu çok yer tutacağı için verilmemiştir.

İmalat sanayinde faaliyet gösteren 173 şirketin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde aynı yönlü ve %1; net kâr tutarları ile ROA ve ROE arasında sırasıyla %1 ve %5 düzeyinde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Günümüz rekabet koşullarında her şirketin rakipleri ile rekabet edebilmeleri ve hayatta kalmayı başarabilmeleri için mevcut durumlarını (performanslarını) ölçmeleri ve rakiplerinin performansları ve kendi geçmiş performansları ile karşılaştırarak değerlendirmeleri gerekmektedir. Şirketlerin performansları çeşitli yöntemlerle ölçülebilmekte ve çeşitli açılardan karşılaştırılabilmektedir. Piyasadaki yanlış bir algı yüksek satış hasılatına sahip şirketlerin performanslarının iyi olduğu yönündeki algıdır. Şirketlerin faaliyetleri kapsamında elde ettikleri satış hasılatları performans göstergesi olabilir. Ancak satış hasılatının yüksek olması tek başına yeterli bir gösterge değildir. Başka bir ifadeyle yüksek satış geliri çoğunlukla yüksek performansın bir göstergesi olmayabilmektedir. Bu kapsamda şirketlerin yüksek satış geliri elde etmeleri yüksek kâr etmelerine neden olmakta mıdır ya da yüksek kâr tutarları kârlılık oranlarının yüksek olmasına yol açmakta mıdır? sorularına cevap arandığı çalışmaya BIST imalat sanayide faaliyet gösteren 173 şirket dâhil edilmiştir. Çalışmanın sonucunda net satışlar açısından imalat sanayi ortalaması 1,7 trilyon; net kâr açısından imalat sanayi ortalaması yaklaşık 137 milyon; ROS açısından %4,9; ROA açısından %4,8 ve ROE açısından ise imalat sanayi ortalaması %8,1'dir.

İmalat sanayi alt sektörler açısından ortalama olarak aktif büyüklüğü en fazla olan sektör metal ana sanayi sektörü olup en yüksek özsermaye ve net kâr ortalamasına sahip sektördür. Metal eşya, makine ve gereç sektörü en yüksek satış hasılatına sahip sektördür ve sektör ROA açısından da kârlılık oranı en yüksek olan sektördür. ROE ve ROS açısından kârlılık oranı en yüksek olan kimya, petrol kauçuk ve plastik ürünler sektörü satış hasılatı ve özsermaye açısından üçüncü büyük sektördür. Dokuma, giyim eşyası ve deri sektörü satış gelirleri açısından 6. büyük sektör olmasına rağmen hem ROA, hem ROE ve hem de ROS açısından kârlılık oranı en düşük olan sektördür.

İmalat sanayi alt sektörleri incelendiğinde satış hasılatı açısından ilk sırada olan bir şirket net kâr açısından son sıralarda; satış hasılatı açısından son sıralarda olan bir şirket net kâr tutarı açısından ilk sıralarda yer alabilmektedir. Ayrıca satış hasılatı ve kâr tutarları açısından ilk sıralarda yer almayan bir şirket ROS, ROA ya da ROE açısından ilk sıralarda yer alabilmektedir.

Şirketlerin net satış hasılatları ile net kâr tutarları, ROS, ROA, ROE; net kâr tutarları ile ROS, ROA, ROE arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek üzere yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre gıda, içki ve tütün sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin net satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde ilişki, net kâr tutarları ile ROA ve ROE arasında orta düzeyde ilişki olduğu; dokuma, giyim eşyası ve deri sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde ilişki, net kâr tutarları ile ROA ve ROE arasında orta düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. Kâğıt ve kâğıt ürünleri basım ve yayım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında ilişki bulunamamışken net kâr tutarları ile tüm kârlılık ölçütleri arasında yüksek düzeyde ilişki bulunduğu; kimya, petrol kauçuk ve plastik ürünler sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış

gelirleri ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde ilişkiye rastlanmıştır. Taş ve toprağa dayalı sektörde faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde ilişki bulunmaktayken net kâr tutarları ile kârlılık oranları arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Metal ana sanayi sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış hasılatları ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde, ROS'ları arasında orta düzeyde; net kâr tutarları ile ROS'ları arasında orta düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. Metal eşya, makine ve gereç yapım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında yüksek düzeyde ilişki olmasına rağmen satış gelirleri ile kârlılık oranları arasında ve net kâr tutarları ile kârlılık oranları arasında ilişki bulunmamaktadır.

Sonuç olarak çalışmaya dâhil edilen şirketlerde yüksek satış gelirinin genellikle yüksek kâr tutarı ve kârlılık oranları yol açmadığı ve yüksek kâr tutarlarının da yüksek kârlılık anlamına gelmediği; şirketlerin net satış gelirleri ile net kâr tutarları arasında anlamlı ilişki olduğu; bazı alt sektörlerdeki şirketlerin net kâr tutarları ile kârlılık oranları arasında ilişki olduğu belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

- Andersén, J. (2010). A critical examination of the EO-performance relationship. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 16(4), 309-328.
- Ata, H. A., & Yakut, E. (2009). Finansal performansa dayalı etkinlik ölçümü: İmalat sektörü uygulaması. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 80-100.
- Gücenme, Ü. (2000). *Mali tablolar analizi* (3. baskı). Bursa: Marmara Kitabevi.
- Günay, F., Karadeniz, E., & Dalak, S. (2018). Türkiye'de en yüksek net satış gelirine sahip 20 şirketin finansal performanslarının gri ilişki analizi yöntemiyle incelenmesi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(2), 51-73.
- Heikal, M., Khaddafi, M., & Ummah, A. (2014). Influence analysis of return on assets (ROA), return on equity (ROE), net profit margin (NPM), debt to equity ratio (DER), and current ratio (CR), against corporate profit growth in automotive in Indonesia Stock Exchange. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 4(12), 101-114.
- Karadeniz, E., Koşan, L., & Uzpak, B. D. (2016). Türkiye'de en yüksek satış gelirine sahip 20 şirketin satış geliri ve kârlılık performansının karşılaştırmalı analizi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 48, 45-58.
- Kumru, M. (2012). Kurumsal performans değerlendirmenin önemi, gelişimi ve uygulama örnekleri. Yöneylem Araştırması ve Endüstri Mühendisliği 32. Ulusal Kongresi - YAEM 2012, 32, içinde (ss. 1-7.). İstanbul: Doğu Üniversitesi
- Menaje, P. M. (2012). Impact of selected financial variables on share price of publicly listed firms in the Philippines. *American International Journal of Contemporary Research*, 2(9), 98-104.

- Nakhaei, H., Nik Intan, H., Melati, A., & Nakhaei, K. (2013). Evaluation of company performance with accounting and economic criteria in Bursa Malaysia. *Journal of Global Business and Economics*, 6(1), 49-63.
- Niresh, A., & Thirunavukkarasu, V. (2014). Firm size and profitability: A study of listed manufacturing firms in Sri Lanka. *International Journal of Business and Management*, 9(4), 57-64.
- Smith, T. M., & Reece, J. S. (1999). The relationship of strategy, fit, productivity, and business performance in a services setting. *Journal of Operations Management*, 17(2), 145-161.
- Tayeh, M., Al-Jarrah, I. M. & Tarhini, A. (2015). Accounting vs. market-based measures of firm performance related to information technology investments. *International Review of Social Sciences and Humanities*, 9(1), 129-145.